

Lục Tinh Tân Văn

Directeur: P. HUGO - L. MARTY
 Rédacteur: NGUYỄN-V. CỬA
 ADMINISTRATION
 ET RÉDACTION:
 Saigon, Rue Cathala, 155 155 (1er Etage)

GIÁ BÁN:
 Nam-kỳ, Trung-kỳ và Cao-mân
 Mỗi năm 65 00
 Sáu tháng 35 00
 Ba tháng 2 00
 Mua báo thì lễ từ ngày
 tháng 1 và ngày 15 mỗi tháng
 mà phải trả liền trước.

新省六
 MỖI TUẦN LỄ RA RA KỶ:
NGÀY THỨ HAI NGÀY THỨ TƯ VÀ NGÀY THỨ SÁU
 Mỗi số bán lẻ 0 50
 TELEPHONE N° 476   Adresse télégr.: LUCITRA-SAIGON

GIÁ BÁN:
 BẮC-KY, LẠO, ĐÀI PHÁP
 VÀ THUỘC ĐỊA.
 Mỗi năm 75 00
 Sáu tháng 4 00
 Ba tháng 2 25
 On s'abonne sans frais dans
 tous les bureaux de poste.

POUR LES ANNONCES, s'adresser
 à SAIGON: Aux bureaux du journal
 à HANOI: Aux bureaux du Trung
 Bắc-Tân-Văn.
 On traite à forfait pour les
 contrats de longue durée. Les
 prix sont payables d'avance.

MỤC LỤC

1. - Lời diển thuyết của quan Thống- độc Nam-kỳ.	7. - Bình Trưng-thu.
2. - Rải dăng cho thiết chế.	8. - Thông báo.
3. - Nhà - Bùn - Annam.	9. - Trường học làm bánh.
4. - Phái có đại thương.	10. - Ấy mới thiết trưng cho.
5. - Thức Gôôp đã ngon mà lại rẻ.	11. - Hương truyện.
6. - Dãy đoàn-thể Thủ thừa.	12. - Hội Nông-nghiệp Trưng-tế Mytho
	13. - Văn-uyên.

LỜI DIỄN THUYẾT

QUAN THỐNG-ĐỘC NAM-KỶ

Ngày 11 Octobre 1919 chín giờ tối, hội Nam-kỳ Trưng mãi ky-nghê nhóm tại nhà hội đường Catalina môn bài số 153 trên lầu. Có quan Thống-độc Nam-kỳ là Phó Hội trưởng danh dự đầu chủ tọa. Đứng chên giờ ngài di giả đến hội sở có quan đẩu phòng văn là M. Renault và quan Quân-đốc sở mật thám là M. Wintrebert họ cũ. Khi quan Thống-độc bước vô nhà hội thì nhạc tây liền đánh Marseille mà tiếp ngài, rồi thì ông Ng.-văn Cửa, Hội-trưởng Nam-kỳ Trưng-mãi ky-nghê hội, đọc bài diển từ. Bồn-quán tiệc vô không đủ ngày giờ mà ăn hành hải diển từ của ông Nguyễn-văn-Cửa nép xin đề qua kỳ lời diển.

Ông hội trưởng Nguyễn-văn-Cửa vừa dứt lời, thì quan Thống-độc tiếp đọc mấy lời rất thành thiết kể đây

Bồn-quán trộm tưởng: «Thương con cho vớt cho roi», «thuốc đắng dã tật» nay quan Thống-độc đã lấy tình cha mẹ mà chỉ trích các đẩu binh tể của Annam, và may trên Phó Thống-độc có gọi bài diển-thuyết ra quốc-âm, nên Bồn-quán lại đặt ăn hành liền cho kịp cho đồng-bào biết trước lấy mình rồi sau sẽ cạnh tranh với người. Vậy xin ai nấy trước khi đọc thì phải bình tâm tịch khí mà suy nghĩ cho rõ ràng, ngõ có thù ịch mà nóng nã cho cùng chớ lợi, cho Trưng-quan lại sẽ nghĩ nơi chẳng mong công mà vớ là lợi ích cho con nhà Annam làm làm.

Hôm đêm ấy số người đến nhóm thương nhơn cùng viên quan Tây và Annam ở Saigon và lục tinh cũng hơn trăm người, song cũng có vài ông đã đứng xướng ra cuộc tranh thương này, mà đêm hôm ấy không đến. Phải chỉ các ông đến đặng bàn tính cuộc lý tài này với quan Thống-độc và phân biệt với ngài về cuộc lập hàng-bạc đặng chớ các thương nhơn rõ biết tôn chỉ của hàng-bạc làm sao.

Diển từ

Ta cảm ơn ông hội-trưởng về mấy lời ông mới nói với ta đó. Ta cũng đã rõ thấu tâm lòng trung thành của quý-hội, bởi vậy Chánh-phủ thuộc địa này hằng để lòng tin cậy luôn luôn. Hôm nay nhơn dịp này, vậy xin ông đề chớ ta vô bày ý kiến của ta về cuộc vận động lý tài mới phát hiện ra trong lúc này mà đồng bang của ông và ông thấy đến tận tình gần vô.

Trước hết ta tưởng nên tỏ cho chư-tôn rõ ràng người mà đứng nói với chư-tôn hôm nay đây, người ấy từ xưa lúc vừa mới lãnh cai-tại một tỉnh, thì đã khuyến khích Annam trong Nam-kỳ này phải chen chen vào đường công-công trong xã đặng làm lợi cho nên người chủ-trương về phần thanh-vượng lý tài của quê-b hương mình. Ta phải lộ thiết rằng cái công dụng lực bản xứ của ta đó không thành hiện: Ở Biên-hòa, ta khuyến lập ra một hội buôn mà hội này tại mấy người bản không hiểu cách buôn bán chớ nào hết nên hội phải tan thành. Ông ở Sô-công ta khuyến lập công-ti đặt đường xe-lửa đặng

Sô-công ra đặng xây thì người ta không hiểu sự lợi ích nên không hùn đủ tiền, làm cho công-ti lập không thành. Đến sau tại Mỹ-tho này có quan Toàn-quyền Sô-công khuyến khích thì ta mới lập được một hội Nông-nghiệp Trưng-tế và Nông-nghiệp Trưng-tế ngân-hàng, ấy là hai hội mới lập trước hết trong cõi Đông-dương này. Khi mới lập ra thì đầu này, đầu nọ theo chân-chính thì chẳng thể nào thành tựu được, mà cuộc ấy ngày nay thành tựu đến đời thì lập ra tại An-hóa và một cái hội thì lập tại châu-thành Mytho. Hai cái nhà máy ấy ngày nay hãy còn đó. Cái nhà máy An-hóa thanh-vượng đặng đến đời mới đặng hồi phá-hà mà lập lại một hội buôn chung đặng vận chuyển buôn đặng, khi ta khuyến lập công-ti đặt đường xe-lửa đặng

nông-nghiệp bốn tỉnh ngân hàng thêm nữa. Rồi lại ta còn lo ra lời nghề này lời nghề kia mà làm cho mấy hội ấy bần tư bần ra cho nhiều đặng hành động cho thuận tiện. Chẳng những vậy mà thôi, nhiều khi có kẻ tố với ta rằng lúc này chưa phải lúc cho Annam hội hiệp cho làm, nhưng vậy mà hội nào tôn chỉ hữu ích thì ta cho phép lập luôn luôn. Hội của chư tôn mà hôm nay ta đến tọa chủ đặng nhóm đại hội này, thì cũng bốn thân ta cho phép sáng tạo đó.

Những lời ta nói với chư-tôn trong mấy việc này đây chẳng phải ta nói mà khoe mình hay là nói đặng mà danh sự vinh diệu chi đó; chủ ý của ta là nói đặng mà tỏ cho chư-tôn rõ ràng người chấp chánh lúc này đây là người sẵn lòng đem độ lượng khoan hồng mà giúp cho những người có chí cạnh tranh lợi quyền với ngoại quốc cũng những người quyết xuất thân buôn bán mà thủ đoạn thương trong xứ là chớ hiện nay kẻ khác choan hết. Tuy vậy mà chư tôn chớ quên rằng bời ta là đấng chấp chánh bình quyền, nên ta phải lãnh trách nhiệm giữ gìn trong xứ cho bình yên và bảo hộ cho sanh mạng tài sản cùng là sự làm ăn thông thả cho cả thảy các sắc nhơn dân ở trong đất Nam-kỳ này. Ấy vậy chư tôn chớ pên làm việc chi khiến cho lòng riêng ta trái với phần trách nhiệm ta, cũng là làm đều bất cần khiến cho ta phải vì quyền bình chánh mà dẹp tình riêng của ta đặng cho vương tròn phần trách nhiệm.

Sự này phân tận rồi, và chư tôn vẫn đã biết ta làm rồi, mà nghĩ lại ta đến đây đặng tỏ đối lời khuyến-chur tôn hãy noi đường-tri thức và gìn lòng của thân, vậy nếu ta lấy tiếng thật tình, không mưu mẹo, không lường vị, mà nói với chư-tôn thì chư-tôn cũng chẳng lấy chi làm lạ.

Người Annam trong Nam-kỳ vẫn quen nghề làm ruộng, chỉ biết có một nghề làm ruộng, mà thôi. Mà như vì diển địa rất nhiều, nên chẳng dụng công, chớ cấy, mà cũng đã nước mình và nước cả gia-quyển; đặng ấy thì có cần chi phải lo buôn bán những thứ sản-trương xứ.

Trái mấy thế kỷ chi có một mình Khách-trở thân hành; về ruộng mua lúa mà xay gạo rồi chở đi bán. Trong các làng thì cũng có một mình Khách-trở lập liệm mà buôn bán, bởi vậy ta xưa những nay thương, trưng, trưng xứ thì chỉ có một mình Khách-trở đặng mà thôi. Bởi thế, mà ngày nay người Annam đến đời không chớ về cuộc buôn bán nào, bởi mà cũng không hiểu cách buôn bán là sao.

Vì như trong cuộc thương mại thì phải lý xát lòng thành thiết tâm làm việc, vì buôn bán mà có thành thiết thì người ta mới là lợi mình, mà

hề mình hứa thì chắc mình sẽ giữ lời chẳng sai; song xét lại phần nhiều người Annam chưa có lòng thành thiết ấy. Có nhiều khi ta hỏi mấy nhà đại thương Langa về chớ vì có nào mà họ cứ buôn bán với Khách-trở mà thôi; không chịu trực tiếp giao thông với người Annam, chớ nghĩ lại hệ giao thông với Annam thì khỏi đặng người làm trung gian, mà hệ không có trung gian thì đồ bán giá rẻ hơn đặng. Mấy nhà đại thương ấy đều trả lời với ta rằng họ đã có thử nhiều lần rồi mà lần nào cũng không xong hết. Bởi vì không có người Annam nào buôn bán với họ mà giữ làm cho kỳ họ trọn vẹn giao kèo và tới ngày trả tiền thì cũng không khi nào trả cho đặng ngày.

Chẳng nói đến người buôn bán làm chi, lấy một người làm ruộng mà chủ ruộng thì chắc đã có phần nản về sự ta diển tron mỗi ngày, chẳng những là không hề lời giao kết trong tờ tá mà thôi, mà lại còn lấy tiền và khí nghệ của diển chủ lại có khi nó lấy liền đến áo quần người ta chớ nó mượn nữa.

Ngày nọ mà chư-tôn muốn thoát cho khỏi cái ách lý-tài của người khác thì trước hết phải cần dạy cho người đồng hương hiểu rằng nên mình giữ tâm tâm ấy hoài thì đầu đi khắp toàn cầu cũng chẳng kiếm được nhà buôn nào chịu giao thông thương mại với mình. Mình phải khuyến ta diển của mình đặng nó giữ làm và theo tờ tá, chẳng phải là vì sự linh tran bất buộc, mà là tại nó đã kỹ tên tờ tá ấy; trong sự buôn bán cũng vậy, chư tôn cho họ hiểu rằng muốn ra buôn bán trước hết phải biết giữ chắc tờ giao kèo của mình kỹ tên, phải làm và theo tờ giao kèo ấy cho đến cùng, đặng nó hiểu thiết hại cho mình đặng cũng phải rằng mà chịu. Phải nói cho họ hiểu rằng hệ mình là một cái kẻ, bởi vậy mình đứng tên người ta thì người chủ nợ của mình sẽ chẳng nợ mình mà trả nợ họ; nên mình không trả thì khiến cho chủ nợ phải bị khánh-hoại thì nữa cũng là bị lợi hen của họ.

Lại còn vậy nữa, có mấy người trong Nam đồng bang chớ chư-tôn Trưng-ban kỳ này ta khuyến nói là biết lập công-ti đặt đường xe-lửa đặng vận chuyển hàng hóa, vậy thì ta mới nước này đặng theo mấy người ấy, hoặc là tích trữ tiền cho kiến, hoặc là cho vay tiền ngay bạc tháng mà thôi, chớ chẳng chịu làm cách nào khác nữa. Người thì chơn tiền kế thì để bạc cho vay lãi quá lể. Chớ từ mới phần sự ngân-bàng hoặc là giữ trữ xé cho vay thì chư-tôn cũng biết như ta chẳng hề nghĩ đến. Các sự đó bạc như vậy của nước họ và ngoài quốc, thì biết nói sao đến bây

giờ? Hóm họ có một người trong bọn chur tôn đến tới với ta rằng muốn lập hãng buôn bán lúa gạo ta cất nghĩa về sự tích trữ thì người ấy chưng hững. Dầu trong sự buôn bán hàng vật nhỏ nhỏ, thì chur tôn cũng chưa thạo nữa. Có một người lập tiệm buôn bán ở Longxuyen đến phân năng chừng ta rằng khách-trú bán một gói thuốc có mười một đồng xu còn người ấy khi bỏ hàng mua thuốc ấy chạy vốn nhằm mười hai sự một gói. Hóm họ ở Sadech có trình cho ta một cái phòng định điều lệ lập hội tương trợ để bán vật thực, điều lệ ấy đặt kỳ lưỡng làm mỗi mỗi đều có dự định đủ; học điều lệ ấy rồi ai cũng tưởng chủ ý người sáng tạo quyết tâm thâu hết mỗi buôn bán vật thực của tỉnh Sadech. Vậy mà chur-tôn có biết hội ấy định vốn bao nhiêu hay không? vốn có 2.500\$00, đầu một trăm lúa như vậy nữa biết đủ chưa. Nay chur-tôn tình gồm cuộc buôn bán lúa gạo trong Nam-kỳ mà chur-tôn định lập một hội vốn có mười muốn đồng bạc, ấy vậy chur-tôn cũng có làm đường ấy nữa sao? Bởi vì cuộc buôn bán lúa gạo đó đầu năm trúng năm thất cũng đều phải xuất ba bốn chục triệu đồng bạc mà chuyên vận mới đủ cho. Cuộc như vậy chi nghĩa là sao? Chi nghĩa là đầu chur-tôn có lòng sốt sắng cho mấy đi nữa, ta coi phần nhiều cũng chưa rõ cách thiết hành trong sự buôn bán.

Các điều ấy cũng phải học mới biết được. Bên Đại-pháp khi nào người buôn bán muốn truyền nghiệp cho con, thì khi con mình ăn học hoàn toàn rồi, liền đem về cho ở trong tiệm mà tập buôn bán. Ban sơ thì giao cho cháu khản học thư, lần lần tập coi các việc nhỏ nhỏ, việc này rồi qua việc kia, rồi rồi lại mới cho hiểu đến việc trong trong tiệm. Làm như thế ngày nào người cha muốn nghĩ thì con mình đã đủ trí mà kể nghiệp, chẳng có điều chi thiết hại đến cuộc buôn bán trong tiệm của mình. Mấy năm nay trong các nước bên Âu-châu, đều có lập trường nghiệp học đường để cho những kẻ thanh niên khi học thành tài trong các trường trung học rồi thì vào đó mà chuyên tập trí tài đáng dùng trong nghề nghiệp thương-mãi về sau, mấy người ấy tuy học có bằng cấp tốt nghiệp rồi mà cũng chưa đủ tài mà cai-quản một nhà buôn đáng. Cũng cần phải học thêm cách thiết hành lâu lâu nữa mới thiện nghệ; thì tập cho lâu mới thành. Trong Nam-kỳ đây ta chưa thấy có kẻ thanh niên nào mà cũng chẳng có người tuốt tác nào mà có học nghề buôn bán hay là nhờ gia truyền mà thạo nghệ ấy bao giờ. Ta tưởng cũng chưa có người nào mà thấy rõ sự học ấy là sự có ích bao giờ.

Vì có nào mà ta tưởng vậy? Là vì năm ngoái quan Toàn quyền Albert Sarraut ngài muốn lập một trường nghiệp học đường tại Saigon. Các việc đã sắp đặt rồi, đã có kiểm giáo sư đủ mà lại cũng có dọn chỗ sẵn, chỉ còn thiếu học trò mà thôi. — Ta có cố động khắp trí tinh thành cho đến các hàng tỉnh; và ba tháng trường, chỉ có hai người xin vào học mà thôi, bởi vậy cho nên ta phải bãi học lập trường ấy vì kiểm không ra học trò. Ta có cố việc này cho M. Cua là hội-trưởng của chur tôn, người tưởng làm được nên

lãnh phần cố động, té ra sự cố động của người còn thua của ta nữa, bởi vì người kiểm không ra học trò từng thế phải hứa thưởng cho năm trăm học trò nhập trường trước mỗi tên năm chục đồng bạc, đường ấy mà cũng không kiếm được trò nào, cho đến đổi hai trò đến xin với ta mà học, mà cũng không chịu học nữa. Ta tưởng ấy cũng bởi đã mấy đời rồi người Annam hằng khản trong trí mà tưởng rằng nghề thương mại chẳng phải là nghề vinh diệu.

Đã vậy mà sự giáo dục dần chúng cùng là sự khai trí cho kẻ thiếu hiểu muốn vào đường thương mại cũng chưa phải là đủ. Lại còn phải lo chỉnh tạo thành một cái cơ đồ có đủ khi cụ, mà tạo thành cơ đồ ấy thì phải dày công và phải tốn bao tiền của rất nhiều. Ví dụ lấy sự buôn bán lúa gạo mà suy, thì chur tôn phải lưu ý trong cuộc thương ấy trước hết. Quan Phủ Lương trong năm 1918 có đặt một quyển sách để tựa là « Nông-nghiệp tương-tê hội » người có nói như vậy : « Bấy lâu nay mấy nhà máy khách-trú ở Cholon họ có lúa đủ mà xay ấy là họ nhờ có lập chánh lúa cũng trong các tỉnh, có lập hội chur chuyên lúa ấy và có sẵn người ra vốn cho họ, v. v. . . mấy cuộc ấy đều là nhàn nhóc của máy « nhà máy đó. Nếu nay có nhà máy xay lúa Annam lập ra thì trước « hết phải mang việc trước trí ấy. Mà sự trước-trở-này cũng chưa quang « hệ cho bằng sự bán gạo minh xạ « ra. » Thật là cuộc buôn bán gạo lấy làm khó lắm. Phải có sẵn người rảo cang trong các tỉnh mà mua lúa, phải có ghe chở lúa phải có người chèo ghe ấy đem về cholon phải có người cất lúa lên kho, phải có kho trữ lúa để giành mà xay, phải có bao đựng đựng chở đi ngoại quốc. Lại còn phải kiểm sản người mua, phải lập tổ giao tiếp trước với máy người ấy, mà chẳng phải lập tổ giao tiếp bán gạo, mà thốt đâu, nếu mình buôn bán với các nước ngoài, nhiều khi còn phải lo lập tổ giao kèo về sự đổi bạc nước mình với bạc ngoại quốc. Phải kiểm sản tàu chụi chở gạo của mình đến chỗ mình bán. Còn phải lo kiểm cho có sẵn mỗi hàng kiểm cho đến người phụ sự cùng là người thay mặt cho mình nữa. Những người chưa đáp tới đường ấy, chưa quen các việc như chur tôn đây vậy thì sự này mà thế biết bao nhiêu.

Lại thêm còn phải nhiều năm chạy tháng mới xong được: trong Nam-kỳ hiện nay có 1500 chiếc ghe chài, trong số ấy mười chiếc thì tám chiếc thuộc của khách-trú; những ghe chèo chài phải nhiều là khách-trú đến đòi người chở lúa cất lúa cũng là người khách-trú. Ngày nào mà chur tôn tình ra buôn bán lúa gạo thì chur tôn phải làm bao lâu mới có đủ số ghe chài mà cần dùng, cũng kiểm đủ bạn chèo ghe chài ấy? Xin chur tôn tình thử mà coi: Mỗi chiếc ghe chài đóng ba tháng mới hoàn thành chỉ vì sự cất nhà máy thì phải nhiều ngày giờ lắm, đầu mà chur tôn đặt máy có người lãnh chế tạo liền cho chur tôn đi nữa cũng vậy.

Chur tôn hãy coi cái đường chur tôn phải đi đó nó dài là đường nào; ấy là

mới đơm chen vai mà cạnh tranh đường kinh-tế với kẻ ngoại bang mà cái đường đã dài như thế, nếu nói chur tôn muốn từ ngày ta ở trong Nam-kỳ này, cái sự hành của ta cũng đủ chỉ rằng ta đoán chắc cái tiến trình thương mại của chur tôn có ngày cũng phát đạt. Tại xứ Bắc-kỳ thì đã trở mọi thành tựu rồi. Ngoài ấy đến địa không đặng phi nhiều bằng trong Nam-kỳ này, dân sự phải rằng làm tập lực mới có đủ cơm mà ăn, vậy nên bước mình phải lập quán bán hàng vật dụng mà nuôi miệng, chứ chẳng phải như trong Nam-kỳ mà bỏ phế nghề buôn ấy hết vậy. Vậy mà họ làm nên được. Lại thêm họ chuyên vận đối kỹ nghề ra xứ ngoại mà bán, họ đem về Saigon họ chở ra ngoại quốc, thậm chí họ chở qua đến địa phận Trung-buê là tỉnh Vân-nam mà bán nữa. Trong mấy năm sau đây lại có một ít người Annam lập hãng buôn thanh vượng lắm. Trước hết ta kể M. Sen hội trưởng cơ vận nghị-viện Bắc-kỳ, M. Năm-Sinh là hội-đồng thành-phố Hải-phòng, M. Bạch-thái-Bưởi hiện nay có một hãng tàu ta nhảm chẳng thua gì hãng tàu Yeng-seng trong Nam-kỳ, M. Bạch-thái-Bưởi chánh là một cái gương rõ ràng để chứng những lời ta đã nói trước đó nghĩa là cuộc buôn bán phải tập rèn mới được.

Người ấy ban sơ làm công trong hãng Marty, mới lên lần lần, rồi chủ thay vậy bên đem lòng giúp đỡ. Ban đầu người ấy bị nhỏ nhỏ, rồi lần lần quen thạo việc bán buôn mới mở rộng thêm ra. Hiện nay tuy người đã rảnh trong cuộc buôn rồi, song người cũng chưa tìm thoát khỏi tay ngoại trợ, nên có mượn một người Langsa phụ sự mà coi quản hàng của người.

Còn trong Nam-kỳ đây chur tôn cũng có cái gương thương cuộc An-hoà là hội của quan Phủ Lương hiệp với quan Bắc-phủ Chung là người trong hội Nông-nghiệp tương-tê Mytho xướng ra mà sáng tạo. Quan Phủ Lương nghĩ rằng nếu muốn cho cái nhà máy chạy luôn luôn thì yêu cầu phải có đủ lúa mới được và xay rồi phải có mối hàng mà bán gạo. Bởi vậy người mới hiệp với ít người bạn hữu mà lập hội ấy đặng làm cho cái nhà máy của M. Liém có thể mà xay luôn luôn.

Trong tháng avril 1918 hội lập theo cách buôn chứng định vốn có 18.000 \$ mà thôi, mà cuối năm 1918 thì tính có 40.000 \$; trong tháng septembre năm nay thấy vốn lời từ 10 ngàn đến 12 ngàn đồng nữa, đại hội bên phải hội buôn chúng mà lập lại hội này danh định vốn mười muốn đồng. Chia ra làm hai ngàn phần mỗi phần năm chục đồng; mà phần này đã có người chịu mua rồi.

Cái việc có một vài người đã làm nên rồi thì chur tôn phải rằng mà làm cho được nữa. Ấy là cơ đồ thăm viếng, vậy phải bên chí dày công mới được. Tự ngữ trong nước Pháp có câu rằng : « Chẳng phải một ngày mà lập nên thành Paris đặng. » Vậy chẳng phải một ngày mà chur tôn gồm hết cái cuộc thương mại trong xứ này và chuẩn lấy một mình được; bởi vì mỗi việc chur tôn đều còn phải học, và có đó khi cụ chur tôn cũng còn lo mà tạo thành cho đủ mới được. Vậy thì chur tôn phải nỗ lực mà làm lần rồi nhờ nhiều ngày ít sẽ nên việc. Chẳng nói chur tôn đã trở nên người buôn bán thành tựu rồi, chẳng nói cuộc bài trí của chur tôn đã bù đắp khắp cùng trong xứ rồi, chẳng nói chur tôn rõ thấu tâm tình

đồng bang của chur tôn hơn kẻ khác rồi chur tôn đồng lời bạn thiết và lấy sự lợi ích, chứ chẳng thêm lấy thế lực bạo cường mà chuẩn lợi quyền trong xứ, đầu chur tôn ấy những người ngoại quốc, đầu Chinao đầu người nước nào cũng vậy, tất nhiên phải bỏ xứ này mà đi; còn người nào ở lại đây thì đều là người cần ích đặng mà giúp cho chur tôn bán buôn cùng ngoại quốc.

Vì như ngày nay chur tôn đã đủ sức mà thế liên cho khách-trú hay là thế cho những kẻ đường chuyên nghề buôn bán, là nghề chur tôn không làm đó, thì cũng chưa nên phát ra một cách hung bạo thì đủ cuộc vậy thay. Trong sự cái cách lý tài yêu cầu phải đủ ngày giờ, phải nhiều ngày giờ mới đặng. Vì thế cái cách chánh trị, trong một ngày bữa thì đủ hết hình thể chánh trị trong nước được, còn cái cách lý tài chẳng thể được như vậy bao giờ, bởi vì sự cái cách lý tài chẳng phải tại lòng người muốn mà được, thường thường phải tùy nhiều cơ hội tình cơ mà con người không thể điều khiển được. Vì như trong một nhà máy kia nếu mình thay đổi máy móc thì tất nhiên cần máy phải ngừng. Nếu người thay máy là tay từng trải thì nhà máy ngừng chẳng bao lâu và chẳng làm tổn hao cho máy. Chỉ như thợ đổi máy là tay viết về vệt chạt thì lại cho nhà máy bị đứt đường bao, có khi đến đôi cuộc công nghệ phải tan nát hết. Vậy hãy bãi chức sự cần thận của ông chủ nhà máy: Trước khi đổi vật chi đã có sẵn trong Nam-kỳ này thì chur tôn nên tập rèn làm cho được vật ấy trước rồi đã.

Ấy vậy ta nói cho chur tôn hiểu rằng vấn đề như vậy mà chur tôn trả nghĩ chưa thấu đạt. Chur tôn trước sẽ chẳng rồi. Chẳng cần nói đến khách-trú làm chi, lo phần riêng của chur tôn đi đã; bởi vì chur tôn làm cách nào, nói thế nào đi nữa, nếu khách-trú thì chur tôn chỉ làm cho rồi loạn, chur tôn chỉ làm cho xứ suy huyết lưu hóa khởi; chứ trong một ngày một bữa chur tôn cũng không thấu đặng cái thương quyền của khách-trú nắm chặt lấy tay họ đó. Chư nên tưởng rằng chur tôn đã khỏi đặng kẻ ngoại bang nữa được. Trong toàn cõi, nước nào cũng vậy, sự mua bán chẳng phải một mình người bốn quốc chuyên làm, ấy cũng phải có người ngoại bang đến ở lo chung với mình mới được, đó cũng là để giữ chắc cho quốc buôn bán vận quốc được thông thối. Kìa như tại Paris và Londres, tại New York thành nào cũng có hãng to của ngoại bang mà không ai tình nó đứt đứt đứt, nếu là hãng ấy tay lòng thành thật buôn bán thì thôi. Ở xứ này cũng vậy; bởi vì xứ này phải giao thông buôn bán với Trung-quốc luôn luôn, thế thì trong Nam-kỳ phải có nhà buôn khách-trú cũng như có nhà buôn Langsa vậy. Ấy là điều ích lợi cho chur tôn chớ.

Chur tôn là người dân tộc, phải biết tình hòa hữ, xin chur tôn hãy khuyên họ đồng-bang mình giữ cho nghiêm túc và dè dặt, như là giúp lợi làm cho họ, chẳng phải liên hệ với mà cũng chẳng phải mai một chi đây, song vài năm đây thì họ được trở nên người chủ trường thương trường trong xứ, và giúp khai quang cuộc kinh tế xứ Nam-kỳ. Ta cậy chur tôn hãy lấy lý lẽ thành tâm cho em sự nổ động xảy ra trong mấy ngày trước đây, vì bởi nói hơi lời nên mới

Đánh lộn

Nguyễn-văn-Nôn kêu là Hai, 42 tuổi, ở Bình-hòa-xã (Giadih) làm cặp rằm số thủ và tên Ngộ, 22 tuổi, cu-li, cũng ở Bình-hòa-xã, làm chỉ không rõ mà đánh đập tên Nguyễn-văn-Giỏi, là người đánh xe của ông V... ở đường Garcerie, số 18, và Bùi-thị-Quyên, bán bánh ngọt, ở đường Ariès, cho đến lỗ đầu chảy máu. Hai người đánh với hai người, đầu có thua cũng không thèm la, do làm, mà tại Nguyễn-thị-Liêu, 35 tuổi, là tình nhân tên Non nhảy ra bình chống, nên đang kia mới là «mà-la» in ôi. Linh bắt giải Toà.

Đánh lộn nữa

Trong đám này, bốn người xô đánh hai người là Lê-dinh-Tâm, xem giặt ủi với Lê-dinh-Niên, ở Bô (chác anh em một) cả hai đều làm công cho ông chủ hàng Banque Industrielle, ở đường Mac-Ma non số 119. Vì đón đánh người ta, chừng thấy vơi có lính, ba người đóng mài, bắt được có một tên Lê-văn-Trực kêu là Hai, ở bô cho một người Tây ở đường Thévenot số 9.

Chuyện trò Chương

Thầy Huỳnh-văn-Ninh, giáo-lập, giúp việc tại phòng qua Đốc học chánh, có lập trường mà nuôi và dạy học trò ở đường Mayer. Thấy tới bôt có láng bừa 1° Octobre, hồi 12 giờ tới 1 giờ, lúc ai này đều nghỉ trưa, thì Ngô-văn-hương, 13 tuổi, bô trường đi mát, có để lại cho một phông thơ nói rằng vì mình mà trường phải chịu tiếng xấu nên không sống làm chỉ vớ ích. Nguyễn chiếu ngày 20 Septembre trò Chương có lại quán Phạm-thị-Tur là vợ chệc ở đường Mayer số 4, chuyện chi không biết mà hai đang gây lộn với nhau. Qua bừa sau thì-Tur thấy gần trước cửa tiệm một cái tờ kỹ tên một người ở Bât-Hô, trong thư dùng lời tục tiêu mà nhục thì-Tur lại biểu thì-Tur phải bỏ chông chệc đi. Thì-Tur nghĩ thơ này, của trò Chương nên kêu lính bắt. M. Ninh và ông thân trò Chương là người ở Cholon, hay thưng bên quờ trách trò Chương. Bừa sau trở ấy mới bô trường mà tròn. M. Ninh có đánh gây chệc cho ông đi trò Chương hay, có soi học trò đi kiểm cùng Saigon Cholon. Linh tuân thành cũng kiem. Qua ngày 7 Octobre ông già trò Chương mới kiem đàng trò Chương ở nhà ông nội nó là ông Ngô-văn-Bái, 70 tuổi, ở láng phố 41. (Cholon).

Phnom-Penh Bazar

TRƯỜNG-XUÂN

Bán sỉ	Bán lẻ
Nức gái có áo bành tô xuy vàng - 12 núc .	1\$60
Kiến để hình chụp, máy chàm đong, xuy vàng, kiến dầy, các bìa (forma visite) 0m066 x 0m099 - 12 cái.	3 50
Hình búp bê (poupée) - 12 con	2 50
Cán viết đưng mực ngời xuy vàng n° 2923 - 12 cây	4 30
Cán viết đưng mực ngời xuy vàng n° 2925 - 12 cây	3 20
Giấy viết thơ có gạci hàng 0m22x0,13 mới xấp 100 tờ đôi - 12 xấp.	5 00
Bầu trắng để lót có áo dài (Annam) - 12 cái	1 70
Cartes postales giac Âu-châu, hình xứ Cao-mên :	
Một trăm	2 50
Một ngàn	18 00
Khăn bàn lông dệt bông hoa đỏ, 0m67x1m45 - 12 cái	9 00
Gởi conire remboursement.	

Lý-Hữu-Dr.

25-26 Quai Piquet Phnom-Penh.

Trường học làm bánh

Trường học làm bánh đã khai trong một căn phố lầu tại đàng hẻm Espagne số 1, sau Lục-Tinh-Khách-Sang của M. Trần-quang-Nghiêm. Học trò Saigon và Lục-châu về học đã đông; xin nhắc các chủ tiệm cà-phê Saigon và Lục châu, tiệm nào chưa gọi người tới trường, chớ bỏ qua cơ hội, vì trường này chẳng mở cửa nhiều ngày.

Theo lời các nơi gọi thợ học, tôi xin đáp chung nơi đây rằng người học khỏi chịu tiền chi cho trường cả thầy, nếu học đủ hai mươi ngày như lễ trước đã định; còn trường thì chẳng nuôi học trò ở ăn.

LE-HOANG-MRU.

ẤY MỚI NHIỆT TRƯỜNG CHO

Kẻ tiêu-nhơn trong cuộc đê-chế bác hóa

Trong cuộc tiết giao bác-hóa này từ Nam chí Bắc bắt buộc náo ai ai là chẳng nô nức vui mừng.

Những bực tai-mất của quốc dân ta thì lo khuyến khích đống-bang mau mờ mắt mà lo đưa tranh quyền lợi cùng khách-kieu-cờ. Còn người giàu có thì cũng nong mà lo kêu hùn lập tiệm. Nào kẻ nhọc thì cũng đi nhọc sức ai ai cũng muốn sao cho cuộc này đặng bên vững muôm muôm năm về sau lâu dài chớ chẳng phải nhứt thời chi mà thôi đâu.

Vấn mà sao lại còn có những quán rất là hên may, rất là đê tiện, đàng khinh đàng bỉ, nỏ nhơn cuộc này mà mưu lợi. Số là có một thầy lồng-sư qui danh là M. D. con của thầy làm Cử-let là M. L. cha con đống mưu mua bánh trung-huỵ của chệc đem về tháo ra, lấy giấy nhứt-trình Lục-tinh-tân-văn mà gói lại, rồi phao bóng là bánh của Trường dạy làm bánh của M. Lê-hoàng-Mru làm gói bán giùm, cứ \$10 một cái, té ra đem về coi lại là bánh của chệc tiệm Đổng-ly ở tại chợ Mỹ-ho bán có \$05 một cái. Tội nghiệp tới những người quê mùa mà có máu Anعام và nhiệt thành về sự tuyệt giao bác-hóa này làm nhiều lầm.

Vậy nên tôi cứ ra đàng chủ-bút ăn hàng giùm bả này, nếu khi nào đờ giấy và phụ thêm một ít lời đặng mà ngán bời bạn tiêu-nhơn nỏ khuyr. rồi. Ấy là việc rất thiệt quá địch xác không phải hoàn thù chi, vì thầy giáo này là người sang còn phải tới quê mùa ruộng rày mà có đàu lại bô sự thù hiem.

Nhưng thấy việc làm vậy mà cần bức nên tôi không liệu sức mình mà đem đem lời quê kịch vào qui báo.

Và sau đây tôi kính cùng liệt vi quờ từ nào, biết rõ việc này hơn thì xin cho các nhà soạn báo hay.

Một người mua làm bánh trung-thu mạp.

Lê-vân-Hanh

HƯƠNG TRUYỀN

(Echo)

Nghề bắt rắn

Chiều hôm nỏ ở lời đượng gần cầu Bạch-Hồ người ta xum xít đưng xem một anh nhả-que, vai gánh cái oi, trờ đưng 7 con rắn : 3 con rắn mai to bằng cổ chần, 4 con rắn hổ, hai con rắn to bằng cổ tay, hai con nhỏ bằng cùn heo; con nào cũng có sừng, mà cái đầu đều buộc vào giữa lưng. Bấy con rắn một gánh nặng, mà người bắt rắn hay tay không, chỉ có ba bôn đũa gai tay ngắn

cầm tay mà thổi; những người xem đó lấy làm lạ mà hỏi nó, thì nó nói rằng : « nhà nó có nghề bắt rắn, chớ khi nào có lộn thì thì ba cha con đi tìm rắn bắt » đem rắn đó lấy cá, gạo mà ăn, chỉ có « một nghề ấy cũng có khi đư-án, đư-đé, « vì nếu bắt được bầy nhiều rắn, bán « được hơn mười đống, các chủ khách « mua về làm thuốc trừ phong rất hay, « nên có bao nhiêu họ cũng mua hết. » « Rắn thầy người thì có khi chạy rồi « đi vào hang vào bụi bở mà ăn mình; « lại có khi đuổi người mà cắn, cho nên « bắt nỏ phải cho lạnh, khi nỏ đuổi « mình chớ chạy đượng thành, chỉ có « chạy vòng tròn rồi lura nó mà tóm lấy « ở đầu nỏ, vì nỏ chạy quanh lâu lắm. Còn « nếu khi nỏ chui vào hang lại để bắt « làm, nhưng mình phải phông một « thuốc mà trừ nó, chớ cho nó cắn phải « « Thước ấy chỉ một vi «Nên, đã nỏ, « và trên một ít Hồng-hoàng, rồi bôi vào tay « ở chần, thì nỏ nỏ cắn không được. Vi hai vi « ấy rất phân khác với nỏ, miễn nỏ th « ở miệng đên nơi thì phải trừ không há « ra mà cắn được » Trường sự trừ loài « ác-trùng ấy cũng nên khen. Vi giống ấy mà cũng hay người có khác gì loài hổ lang « ở núi.

Đàn ông già đàn bà

Sóm hôm kia chuyện xe hòa ở Huế ra Đổng-hà, có một người hành-khách đi bằng tư, ăn mặc rất là, làm cho cả bao nhiêu người cũng đi chuyện xe ấy đưng xem sững, mà ai này cũng lấy làm lạ mắt chường đời; người ấy chừng hai mươi tuổi, bị khướ nhiều lực, áo lụa trắng quần lam đen, đi giày hạ, đôi nón gang, mặt mày ra đổng đần ông, tiếng nói nhỏ nhẹ yếu ớt như con gái, xem như phục sức đã khác thường, mà lại có một sự rất lạ là áo đê ngỏ nút cổ, trong mà có một cái yếm bầy có đờ ra ngoài; còn mỗi lại có đánh sập hương, mà mặt lại giới phần.

Có người cắt cổ hỏi đên ngỏn ngảnh, thì người ấy đáp rằng vì nhà cha mẹ hiem con gái, chỏ nên khi còn nhỏ thì đã cho ăn mặc lối con gái mà đặt tên là gái, lại kêu bằng con, đời khi xưng bô về ở ngoài ngoài, hoặc trong nhà cũng xưng bằng con chớ không xưng thàng, nay lớn lên chỏ không như xưa mà giữ nếp cũ cho nên ra đượng người ta xem vào là, mà về nhà thì vẫn cho là thường ôi, câu « chi-lục-vi-mã » còn có nghe, mà cũng là một sự trái, chớ chi-nam-vi-nê chửa từng nghe, thế mà muốn gì đưng này, phép gia-định của ai đó là thế, chỏ nên bắt chước không?

HỘI NÔNG-NHIỆP TRƯƠNG LỘ

TỈNH MỸ THO KẾT CHỨNG ĐẠI HỘI NĂM 1918-1919

(Tiếp theo)
Ông Chánh-đồng-ly Đại-hội nói : Theo lý phúc trình của Hội đồng chấp hành xin cử 3 ông Cai-quản đóc-đưng đưng thể cho ông Đoàn-hữ-Chung, Trần-quang-Xuân và Nguyễn-thanh-Liêm mãn lệ; Vậy thì xin Đại-hội hãy chọn cử 3 người khác thay thế.

Ông Lâm-đăng-Tuyên nói : Ba ông Cai-quản đóc-viên mãn lệ ấy làm đã quen thuộc công việc và là người có giã nhiệt-thành, lo lắng cho hội chúng ta đưng tấn phát. Vậy xin mấy ông hãy tái cử 3 ông mãn lệ ấy lại thì hội chúng ta mới đưng vững vàng.

Hội Lâm-đăng-Tuyên dứt lời thì Đại-hội đều rập 1 tiếng mà tái cử

3 ông Đoàn-hữ-Chung, Trần-quang-Xuân và Nguyễn-thanh-Liêm.

Ông Chánh-đồng-ly Đại-hội nói : Còn việc Hội-đồng cai-quản xin Đại-hội xét đưng các đưng-chủ tòng Lý-trình và Lợi-mỹ xin vào hội mà lập 1 phân số tại Cai-lậy, Vậy mấy ông đưng liệu lẽ nào.

Ông Phạm-trung-Tinh. — Tồng Lợi-trình và Lợi-mỹ bầy tâu nay cũng có người muốn về hội nghị vì chỏ Cai-lậy chưa có phân số nên nên không ai xét đưng cho họ.

Nay nheo đưng quán Pháp-đồng-ly của hội nghị trên thì đó thì hội chúng ta cũng nên cho các đưng-chủ chỏ Cai-lậy về hội với chúng ta mà nheo.

Bại-hội đều bưng tòng chấp đưng mà cho các đưng-chủ ấy vào hội và lập thêm 1 phân số tại Cai-lậy.

Ông Trần-vân-Hải nói : Tôi xin Đại-hội hai đưng : 1° Và hội chúng ta khi mới khởi đưng thì chưa có số tiền cho đưng mà tiền phở nên đưng mỗi người vay thì phải trả trước phần nỏ số học lợi, đưng lấy mà chỉ đưng ấy là lẽ thường bầy lưa nay; chớ đưng bầy giờ học ta đưng có vốn rồi, thì tôi tưởng chúng nên thưng học lợi trước làm chi, vì đưng ấy không cần kíp mà lại khó làm số sách và thiệt hại cho bại-viên.

2° Bực vậy cho hội-viên làm giã tron năm, song xin Đại-hội chầm-chể như hội-viên nào đưng vay chửa tới ngày thì xin chưng trả ấy hệ đưng mấy tháng thì tính lợi mấy đưng, đưng cho đưng bết tiêu lợi cho hội-viên.

Ông Phó-đồng-ly Hội-đồng cai-quản nói : « Vậy cũng phải nhưng mà vi giã vay làm tron năm, mà giã vay ấy phải bết cho bưng Đổng-đưng đưng đưng cho trả trước, bưng Đổng-đưng đưng đưng không bết tiêu lợi cho chúng ta đưng.

Trừ ra cái giã vay nào mà hội ta lấy bực riêng của hội mà cho thì mới chầm chế như vậy đưng.

Ông Phạm-vân-Nông nói : « Nếu chế đưng thì chế theo 1 lệ, chớ lâu ra thì bết đưng như người không, té ra sự không đưng bính chớ không? »

(Còn nữa)

SỬA CHỖ SÁI

Ấy báo số 682, vi việc gáp nên đặt tên tên mấy ông hội viên, vậy xin sửa lại theo thứ tự như vậy :

- Chánh Đổng-ly : ĐOÀN-HỮU-CHUNG
- Phó Đổng-ly : TRẦN-QUANG-XUÂN
- Trừ ban : NGUYỄN-THANH-LIÊM
- Thư ban : NGUYỄN-QUANG-TÀI

Văn Uyên

(Variété Littéraire)

Nhà mùa Thu
Bướn cho chim bết ổ nhàn nhàn,
Đều đờ rào thưa có lộn huyên,
Ngô Hân bôn quen đưng đưng đưng,
Đàn đưng đưng đưng đưng đưng đưng,
Nguyễn đưng đưng đưng đưng đưng đưng,
Cốc phết, Yên sai, một kiếp quạ;
Khua đưng chỉ sai là rặng;
Lầu thu ngày sáng giac đưng đưng.

ĐỀ : ĐI-GIÀ (HAI TÂM)
Rước đưng lúc trẻ rã hai tình,
Điền chớ phông ba một chiếc vè,
Đôi bết thấp cao đưng đưng đưng,
Đề đưng đưng đưng đưng đưng đưng.

PHARMACIE PRINCIPALE

Tiệm thuốc Tây này dọn dẹp theo cách Văn-minh và lớn hơn hết trong Đông-dương này

LẬP RA TỪ NĂM 1865 HỒI TRƯỚC CỦA ÔNG HOLBÉ và RENOUX

Nay ông L. SOLIRÈNE, nhứt hạng bào-chế sư, kẻ nghiệp

ở Saigon, ngang nhà hát tây. Bán đủ thứ thuốc tây, tốt thượng hạng và giá lại rẻ Lục-châu chư quân-tử có cần dùng thuốc tây xin hãy gởi thơ cho tiệm thuốc này mà mua, thì sẽ được vừa lòng. Cưỡn ĐƯỢC-TÁNH LƯỢC-BIÊN đã xuất bản rồi. Ai muốn xin thì viết thơ cho ông Solirène, ngài sẽ gởi cho không.

Tặng quen quân kỳ tới mấy bạc, Chưa gặp anh bằng bạn mắt xanh, Thoát số đoạn trường thương trẻ bé, Bên mê số nữa đờ sáo đàn.

Tiền-Nương, ĐỀ-NƯ-TUYỆT.

Chơi thu

Hứng cảnh trời thu, cảnh lãng trang; Vui vầy ba bảy bạn đêm trăng; Trăng soi mặt nước lòa gương bạc; Gió động chồi ngô lúa lá vàng; Bút là thi thần cầu nhậm lệ; Bàu vui rượu thánh chén xinh xoắn; Thích tình quên lừng năm canh lụn; Khoan nhất bên tai mấy nhịp đàn.

Giadinh, le 12 Octobre 1919

A Monsieur le Rédacteur en chef du Lục-Tinh Tân-Văn.

Ông chủ Bút.

Kính thăm ông chủ-Bút đang khương mình trường thọ sau chúc cho tờ Báo của ông đang lâu dài cũng là cho ông rõ một việc hữu ích cho Đông-bang ta thấy đó mà tần bột lán lần trong việc thương mại và nghiệp nghề khéo kẻ ngoài bang giành mỗi lợi trong nước ta hết lòng làm.

Tài làng Phú-Nhuận thuộc về tỉnh Giadinh có hai ông là M. Huỳnh-Khánh-Quan và M. Châu-Ngọc-Ô, tuổi tuy còn trẻ mà có tánh nhiệt thành, nhơn vì trong con kẻ Khách-trú khi thị người Annam ta quá ít, nên đã bòn vốn với nhau và kiếm tiền mà mua cái tiệm xe của khách-trú tại làng thu này cho được; nay khách-trú đã sang tiệm lái cho hai ông này rồi.

Tiệm này đã sắp đặt xong rồi và cũng sửa xe một cách như khách-trú, lại trong tiệm rông người thợ giỏi tuấn trai việc xe cộ như là xe mui, xe kiển, xe bò thừng, thay niền mới, chặt niền, thay vì mới, sửa thừng xe, sửa bánh xe, đóng xe mới; người trong tiệm, rông người Annam họ nói khuôn phép, tiếp đãi từ từ và sửa món chi chi của Đông-bang ta đem tế thì đã làm chắc chắn mà lại giá nhẹ hơn của khách-trú một chút.

Tôi thấy hai ông này năm giầy Đoàn-thể chắc lắm đang đua tranh trong cuộc Nghiệp-Nghề nên xin ông ấn hành trong tờ Báo của ông đang người Đông-bào ta thấy đó mà tần bột cho sớm bởi vì còn nhiều ông giàu có hay nghề dưỡng nên không khứng năm mỗi giầy Đoàn-Thể và chừng ăn năn thì sự đã rồi.

Tiệm sửa xe
HIỆU
NAM-HIỆP-THÀNH
CỦA
MM. HUỖNH-KHÁNH-QUAN
và
HỮU-NGỌC-Ô
(Giadinh)
Thân trên chợ Xá-Tài
SỬA
Xe mui, Xe kiển, Xe bò thừng
chắc chắn, kĩ lưỡng
Giá lại rẻ

Thò thẻ và lời quê khách xin ông miếng cháp:

Nay kính

VƯƠNG-QUANG-THƯỜNG

Cựu kĩ lục tại tờ

Nhứt Báo : Le « Courrier Saigonnais ».

Xin ghé mắt !

Kính cùng qui bạn Đông-bang tri hiều :

Chúng tôi có cáo-bạch rằng đến ngày 25 Septembre 1919, chúng tôi sẽ dùng xe hơi đưa hành-khách từ Saigon đi Thủ-đô một và trở lại mỗi ngày hai chuyến; nhưng vì xe sửa chưa rồi, (Mấy móc không chùng) ra lẽ chúng tôi thất lời cùng Chư-tôn, nên chúng tôi xin Chư-tôn thông-ghi.

Chúng tôi hứa chắc rằng đến ngày 1er Octobre 1919, xe sẽ khi sự chạy chẳng sai.

Luôn dịp, chúng tôi kính tỏ cùng Chư-tôn rõ rằng: « Chúng tôi dùng xe hơi rước đưa hành-khách đây, chẳng qua là muốn cho tiện bề qua lại và chỗ chuyển hàng-hóa cho Đông-bang ta, ngõ hầu cuộc thương-mại càng ngày càng tấn phát, chứ chẳng có lòng nào muốn tranh giành mỗi lợi của Langsa và Đông-bang ta đâu ».

Vậy xin Chư-tôn miễn-luận.
Pr. D. ĐUA H. M. & Ce.
Commission en Douane-Camionage,
80, rue d'Ormesson et 56-64 Bd Charner Saigon.
Le Directeur,
Joseph HA-MINH-ĐUA,
60, Boulevard Charner, Saigon.

Kính cáo

Nay đương thời buôn bán cạnh tranh, trong nhẽ giới mở mang văn minh tân hóa. Vậy chúng tôi cũng cố gắng sức lên chân vào con đường tân lộ.

Xin trình để các qui ông qui bà, cũng chư cháu quân tử đồng hay: Tôi mới khai một tiệm bán các thứ hàng tơ lụa: Hàng Tây, hàng ta, hàng Saigon và hàng Tàu; có nhiều thứ bông lụa kiêu và đủ các màu. Xin kể sơ lược mấy món hàng ta (Bắc-kỳ) ra sau này:

Xuyến đen và các màu, trôn và bông, đờn ông và đờn bà. Lưng đen và các màu, trôn và bông, đờn ông và đờn bà. Lăn đen và trắng trôn và bông. Minh băng đen và trắng cùng mốt gà bông đờn và bông. Lụa đen và trắng (quần anh) trôn và bông. Lụa bạc (có độ) đen trôn. Lượi lông đen, tiếm, măng. The là cá trôn và bông hột mè, trắng và đen. Lưng sa hột đen và trắng. Khan lượi và sa trôn và bông vào vào .....

Vậy xin qui ông qui bà có dùng đến thì cứ gởi thơ cho báo hiệu, hàng gửi bằng Contre remboursement. Hoặc qui ông qui bà có lấy kiểu để coi (Echantillons) thì hôn hiệu xin gởi tiền. Còn như tiền cước (port) về phần bốn hiệu chịu. Qui ông qui bà nào mua hàng từ 20\$ 00 trở lên thì trừ thuế hồng 5%.

Hàng bán trả tiền ngay (Au comptant). Xin gởi thơ cho: **Toàn-Thành**
Assortiments de nouveautés diverses soieries
28 rue de la soie 28 (Tonkin) Hanoi.
Nay cần Bạch
Chủ nhân: Madame ĐINH-THỊ-CÁ.

Lời rao

Chúng tôi là thầy thuốc bác ở tỉnh Quảng-nam, vào làm thuốc trong xứ này đã lâu, chúng tôi có hết thuốc của tiên nhơn truyền lại kể là Bà-chứng hoàn chuyên trị nhiều bệnh ngặt nghèo trong xứ Viêm-nhiệt này, hoàn thuốc làm bằng thuốc nam tìm trong dãy núi Trung-kỳ trị nhiều bệnh rồi rất hiệu nghiệm; chẳng những là trị bệnh cho người mà còn trị được cho súc vật như heo, ngựa, bò, trâu.

Chúng tôi có gởi lại tại tiệm ông Bùi-quang-Nho Bentré đến ai muốn dùng cho khỏi dùng thuốc chệch xi gởi thơ tới tiệm ấy mà xin một tờ giấy viết trị bệnh gì và cách chuyển trị.

ĐOÀN-THỨC-MINH, LÊ-VĂN-VI,
cán khai.

NGO CÙNG

Sĩ-tử Phụ-huyên

Có nhiều Ông-Bà, gởi đến trách thiện trường sao có bỏ bước chần chờ rời rạc cho sĩ-tử ra chốn thị-thành được chút tự-do. Vậy chúng tôi kính đáp lại sau đây: xin niệm tình miễn chấp.

TRINH :

Qui-ông và Qui-bà,

Chúng tôi mà kèm sĩ-tử chẳng nơi rợng ra một mình để hưởng chút tự-do nơi chốn thị-thành, chẳng qua là chúng tôi vì gánh phần khinh trách thay vì Ông-Bà giáo-hóa trò em, thì bốn phần chúng tôi hằng lo lắng cho rồi phần trách, chuyên kèm trò em gắng công đèn-sách đổi-mãi sử-kinh.

Thoảng như ngày chửa - nhứt Ông-Bà muốn cho trò em ra viếng nơi thân-thích cùng người Ông-Bà phủ ủy ở Saigon, thì chúng tôi xin chiếu khoản-lệ trường buộc như vậy :

1. Trò nào muốn ra bước phải có người lãnh mà nhứt là phải được đấng bề trên và học lực trong trường khỏi khiến phát mới được. — Trò nào có nhân số tài mà không có người lãnh thì không được ra.

2. Người lãnh phải viết cho trường một cái giấy lãnh, hàng giờ cho trò ra, bằng không, trường không cho lãnh ra. Khi lãnh ra có dấu chỉ xảy ra tại thị thành thì người lãnh phải chịu. Mỗi khi trở về cũng phải có giấy người lãnh nhận rằng trò mình lãnh ra quả có ở nơi mình trong ngày lãnh.

Kính xin ông bà nhứt là bề trên rõ danh, chức phận, đưng và số nhà người thân thích mà ông bà phủ ủy muốn cho trò em ra để trường biết mà cho lãnh, và như ông bà không ưng cho trò em ra thì cũng xin cho bọn trường rõ mà ghi nhớ. Rất cảm ơn ông bà.

Nay kính:
Nguyễn-xích-Hồng.

VU'A THUỐC ANNAM

(Dược của Tabacs Indigènes)

E ĐẬU

N° 58, Rue Lefebvre, N° 58. — SAIGON

Derrière de la Banque de l'Indochine

Maison fondée en 1918

Thuốc Cô-đíp trị tại Vưu đây, là thuốc trồng tại đất Gò-ráp. Thuốc ngon, mùi dịu, tàn trắng, khỏi thòm, hút không nóng cổ. Kính mời Ban Hàng gần xa rộng lòng thi ân Mua trữ. Bán thử, và cung thỉnh nhứt Thương gia trong Lục-châu. Tiếm nào muốn Trữ Thuốc của Danh hiệu đăng bán lại, xin gởi thơ đến Tiếm tôi mà thương nghị. Tôi sẽ mời anh phàn rõ giá cả, cách gọi và cách trả tiền. Vốn tôi giữ một lòng chắc chắn, giúp ban Đông-bang để Mua, để Bán. « Tiếm nghĩa nhi hậu lợi ». Trong Nam-kỳ ta ở xa Hàng-sau muốn cây đơm mua hàng hóa và chi ở Saigon, hãy viết thơ ngay cho tôi. Tôi cũng sẵn lòng giúp đơm công. Cửa Hàng tôi có bán đủ thứ Thuốc-Hải, và Xá-bon thượng hạng, giặt đồ lau bao mà lại rẻ tiền với Dầu-thơm nhiều mùi bàu. Cũng có trữ Phấn-Bánh-Đầu để bán cho các nhà Trường Thuốc Annam, xin chiếu-cổ. (1)

(1) Lời hẹn kính từ ban Đông-Bang, Diên đặc thương nhau nơi cửa Hàng, Bương bà Thương-trưởng dành mỗi lợi, Để người khi để coi Nam Phang.

VU'A THUỐC ANNAM ở đường dây Bà-bà.
Chủ-đưa, E. H. V. ĐẬU, kính cáo.
N° 58, Rue Lefebvre Saigon.

tài trong xứ ta lớn lao là bao nà ?

Lấy bực trung mà nói, thì xứ Nam-kỳ này, phụ mẫu chi bang của ta đây, mỗi năm được 20 triệu tạ lúa (20.000.000 piculs). Giá lúa thường mà định cho mỗi tạ bằng (3\$00), thì mỗi năm lúa Nam-kỳ bán ra cho các triệu đồng bạc (60.000.000\$).

Còn những tiêu, bắp, dưa-khó, cà-khó, đậu v. v. . . có mặt đi nữa, mỗi năm vận xuất cũng tới giá bốn chục triệu đồng bạc (40.000.000\$). Cộng nhập lại, thì Nam-kỳ mỗi năm có tới một trăm triệu đồng bạc vốn vô ra. Cứ theo khoa lý-tai mà suy, xứ mà mỗi năm có (100.000.000.\$) một trăm triệu bạc vốn vô ra, chẳng phải là xù nghèo, xù yếu. Annam đang cái thế-lực lý-tài lớn lao mạnh mẽ như thế, lẽ gì Annam ta năm càng lợi quyền, chủ trương thương mại trong xứ mới phải, có lý đạt lại để cho khách-tru làm chủ, mình trở ra vô dụng trong cuộc thương trường là nghĩa gì ?

Này anh lớn em nhỏ ôi, trong thế-giời văn-minh này - xin hãy nghĩ xa xét gần mà coi - có cái thế-lực nào qua cái thế-lực lý-tài cho được. Bởi vậy tục mới vì : Dĩ tiền vi nhơn nghĩa, dĩ tiền vi đạo-lý, dĩ tiền vi kê-sách, dĩ tiền vi sanh nhai, nước mà không tiền, thì nước ấy nghèo, dân ấy yếu. Trờ ngược lại nói, nước nào giàu thì nước ấy mới mạnh ; nếu muốn mạnh, phải toan làm giàu trước đi.

Theo lời giải trên đây, anh lớn em nhỏ đã thấy cái thế-lực lý-tài trong xứ ta chưa ? Nếu thấy rồi, thì anh em phải nhìn rằng ta có sẵn đôn-xeo, sẵn nề, nghĩa là có thế-lực lý-tài sẵn đó.

Có sẵn thì đem ra mà dùng đi, dùng trong hội này, là hội cái đoàn-thể của ta trọn mạnh qua phong-trào, nếu bỏ qua cho mất đi, anh em-người mà chờ cơ hội nào nữa.

Cái thế-lực lý-tài của ta xưa nay nằm chết cứng, nay ta muốn làm cho nó vận động, thì ta phải làm sao ? Làm sao cho nó sống ?

Muốn cho cái thế-lực lý-tài của ta có sự sống, có thể vận động, nằm chết cứng thì khó và chẳng khác nào là anh lớn em nhỏ chung vốn đầu sự lực với nhau trong hội này.

Vấn biết, từ mấy mươi năm nay, chúng ta cũng thường chung vốn đầu sự lực với nhau, mà lập thương mại kỹ nghệ, song chưa hề thấy cuộc nào thành tựu, duy trừ hư hại thì có. Tại sao vậy ? Kia như Minh-tân-công-ngệ ngày xưa, hội uôm-đet lỏng trước, lo giấy lúc này đây là gương hùn vốn hiệp sức chẳng thành, bây giờ thì còn khuyến khích đồng bang ra hùn-hiệp, mới làm thế nào cho được ? Tôi xin giải một lời, tưởng cũng đủ cho đồng-bang xét lại mà quên cái gương hư trước.

Mấy hội kể trên đó mà chẳng thành tựu được là tại trước anh chi ta chưa biết dùng cái thế-lực tiền của của ta, chẳng cây sự đoàn-thể liên-lực đồng-bang mà làm, nên chẳng có sức ăn-chiui bền bỉ. Hội lớn, hội nhỏ mà không sức ăn-chiui cho bền bỉ, thì, tự nhiên, phải hư chứ có gì. Việc làm đầu chưa thì đầu đã thấy hụt vốn, thiếu người, không biết lấy đâu mà đắp đổi, bởi bở, nuôi-năn cho tới kỳ kết quả. Ấy cũng bị như trồng cây trong chậu,

cây chưa lớn dùng sức có trái, mà phân đất đã hết; hết mà không thể kiểm thêm bồi-bổ, buồn ý nhảm mất buổi qua một buổi, cây thiếu phân mất sức, gãy mòn rồi tàng ruội. Nếu mấy hội đó mà có cái thế-lực tiền của hùn-hiệp sẵn dành để bên tay, thì có đâu hư hại.

Ấy vậy - biết đứng căn cứ những cuộc bất thành của đàn anh ta buổi trước - ta nên, ngày nay, chung vốn đầu sự lực với nhau, dựng mà trừ nghĩ cách thể trành xa sự lý-lầm nghĩ trước.

Mà phải chung đầu cách nào ? Chung đầu vốn lớn theo kiểu người Tây, lập nhà-Bản ít nữa vốn mười triệu bạc.

Ấy là cây đôn-xeo với cái nê mà Archimede ước xin đó.

Sau tiếp. L. T.

Phật cơ đại thương

(Tiếp theo)

Con buôn cách giao thiệp với người mua bán có mặt mà phải cẩn thận bao nhiêu thì với người cách mặt xa xuôi lại phải cẩn thận hơn nhiều nữa: lời ăn tiếng nói với người có mặt còn phải pha đôi điệp đã-lá được, chớ với người cách xa đã viết vào thư thì chữ đầu nghĩa đó rành rành nên phòng ngõ lầm lam.

Việc thư buôn bán thì cần nên viết cho vắn gọn và cho rõ ràng cho đồng bang lại chẳng cần có văn hoa làm chi, cũng chớ nên hạ mình mà tôn trọng người thái quá, lời nào giữ theo khuôn phép thường lệ là đủ, mà như là phải lấy tinh thần hoạt mà giao thiệp với người là cần hơn, quí hơn hết.

Đây xin tổ một việc tôi đã gặp rồi cho ai này được hằng: Có lúc tôi báo người ký lục viết một bức thư gởi đi mua hàng, xin mua nửa chiu nửa mặt, khi thư viết rồi tôi được qua rồi ký tên gởi liền sau lại được thư trả lời không chịu bán, thì tôi lấy làm lạ, xét lại lúc viết thư thì tôi nhắc ý biết cách thế theo việc đó thì làm sao người ta cũng bán cho, mà sao lại thành ra như vậy. Tôi mới lấy cái nào thư của tôi đã gói mà xem lại, thì xét ra người ký lục viết cái thư ấy xin mua nửa chiu nửa mặt mà toàn là văn hoa kiêu cách và lại có lời khuyến khích, một tắc một lời trong thư lời văn toàn là bóng-dang mà mặt cả sự thật.

Tôi xem thư rồi rất ăn năn trước khi ký tên bởi tôi chẳng xét cho kỹ cũng vì gặp lúc vội vàng, mà ra cớ nói.

Xét tôi định lại ba bốn tháng sau, tôi viết thêm một phong thư khác nữa, vắn vắn mấy lời thật thà sau được thư họ trả lời chịu bán cho mà lại còn cho huê hồng nữa. Đó cũng là một cơ rắt quan hệ cho nhà buôn.

Vậy ai này ra sanh cơ lập nghiệp mà dùng nhơn cách hoàn toàn đức lại gồm đủ, mới mỗi việc chỉ làm ăn kỹ lưỡng, minh bạch thật thà, siêng-năng tiết kiệm thì có lo chi là không mất nguyên.

nhau làm theo cả cho thành ra người bán nhiều hơn người mua thì tài nào mà làm cho thành được, tức là hai nham đó thôi.

Ước ao đồng bào ta đều buôn bán cho có dư các hạng, đầu vốn nhiều ít cũng nông trang làm ăn như người đi quốc, quán xá nhỏ nhoi cũng chớ chê; vì đã là phận khó nghèo thì tùy theo sức mình mà buôn bán, chẳng phải người tư bốn hẹp hòi buôn bán hồng hèo quán xá lối thời mà nói việc tranh quyền đạt lợi được. Ở đời có người giàu kẻ khó; song đó tức là gây lấy cái khốn tuồng tiền vô, mà nên gương cho đoàn hậu kiến của con nhà hàng vi, chẳng trông ăn học mà vứng vầy theo đời; nhưng có gieo một thứ giống đầu mà nơi đất xấu, đầu mà nơi trái mơn, cũng còn trồng có sanh hoa kết quả.

Tục vĩa: Con vua thì đừng làm vua, con sai ở chùa vận quốc là da là thế. Bởi vậy người có sắp trẻ con buôn đầu phụng, bán hột dưa, đặt đứng cực nhọc cần cần kiểm kiểm, góp gì thành bao, tập tánh tình từ tha vờ bề thờ, chí thú làm ăn đến lúc thành nhơn mới có chí nhân nhip vững bền, có can đảm, làm việc bán buôn mà chẳng ngả lòng bởi thế ngày sau mới mong giành với những sự khổ sự học ở đời, mới có dám gánh nước mướn, bán hành hồ cá-rem, xương-xáo, lần hồi mà làm ăn phát đạt; chớ chẳng phải như ai tay làm hàm nhai, miễn đảng đồng tiền xai xắt thời mà thôi, mà ra thân trâu ngựa cũng chẳng từ, thì làm sao mà ảnh hưởng chẳng lại lly cho con cháu

(Sau sẽ tiếp theo) Lx-hưc-Du

Casino de Saigon

Nhà hát bông Casino Saigon là một nhà hát bông dùng buổi nhứt hơn hết trong cõi Nam-kỳ này vì những hình hát đều là làm tại nhà Pathe freres là nhà có danh tiếng hơn hết bên Pháp-quốc về hình rồi. Hay đến coi.

Đầy đoàn-thể Thủ-thừa

Đã lâu, nghe bác này nói Đoàn-Thể, bác kia nói Đoàn-Thể, mà chẳng biết đầy Đoàn-Thể tức đại là bao nà, bằng đầy đây vậy chăng ? Nay may Annam mới kiếm về đất tại Saigon chưa đầy hai tháng nay, mà ngon nê đã bị giáp vòng sát tình. Chạy giáp vòng ngon rồi, nó lại chạy vòng trong, quyết chẳng thừa một chút đất nào mà không có nó. Đấy thiệt, mạnh cho đến đời nghe nói nó đã bỏ ngon tới chợ Thủ-Thừa rồi, đến trong tổng An-minh-Thượng đưa ngựa đi coi nướm ruộng, làm cho chợ Thủ-Thừa hóa ra một cảnh thiên hạ đỏ hoe. Khách-trú với Annam từ xưa bán buôn thủ lợi biết bao nhiêu, song những người Annam đi coi ngon đây Đoàn-Thể đều sang lòng Đoàn-Thể, tếu người có tâm-nhiệt thành, nên cứ xum lại tiệm của người Annam trong tổng lập ra mà uống rượu, ăn mi hoặc Cháo lạp trà nước. Chẳng phải một tiệm đó mà hết, nghe ông hương-cổ Phạm-vân-Kiền là một ông quan yếu dân chương, đã có lập tiệm bán hồng giẻ vài số và đó lập kho; chứ xã Đổ-vân-Si lập tiệm bán những đồ cần-như của dân trong tổng, như thuốc gầy, gạo muối, đậu bởi, rừu chấy và đó gồm ; M. Nguyễn-vân-Kỷ cũng đã lập tiệm bán tạp hóa đủ thứ ; còn M. Phạm-vân-Nguru là con của ông

cả P ạn-dại-Nhơn thì giành mua được thuê chợ. Đoàn-Báo cả khen liệ-qui có lòng sắt sắng, đời được đảng thượng, và ước cho bộn đồng-bang trong sáu châu, từ chợ tới quê, noi lấy gương tranh cạnh. L.T.T.V. P.S. Nhe M. Nguyễn-kim-Thinh đang lập tiệm đồ gốm tại chợ Myho, đầu tháng Novembre thì đây thì mở cửa. Tiềm này sẽ đứng rong cây lòng-mọc cây quau và cây sơn máu mà đẹp guôi. Nào các tiệm Annam trong lục-châu, trải tâm nhiệt thành phơn gia Đoàn-Thể liền thể vừa giúp cho M. Nguyễn-kim-Thinh vững bước; ấy là nghĩ đồng bảo đó.

Bánh Trung-thu

Mỗi năm mỗi mùa thu, mỗi đến thu thì có tiết Trung-thu; có trăng sáng, có gió trong, ấy là một cái cảnh tự-nhiên, hoặc là một kho vô-tận của Tạo-hóa đã sắp dành mà đãi ta từ hạng người nào cũng hưởng thụ được cả, tưởng chẳng riêng ai. Lấy phong cảnh tự-nhiên này mà thưởng ngoạn cho thỏa thích, thì chi cho bằng đến nơi thanh vắng, hóng gió mát, thưởng trăng trong, thả lá biệp vị thích tình của tay tạo nhơn ; mặc-khăn, mới là hăng-mạng-thiên-chiếu. - Muốn cho ý vị thêm nồng, thì hồ rợu đục, nhấm chè thỏ, để trợ húng mà rung đùi, này về, cũng là một lý thú cao-thượng vậy. Bầy nhiều cuộc đi, thêm nữa hay gì ; hoặc có người bàn rằng Tiết Trung-thu là một tiết-vui của trẻ con nước ta, cũng như ngày Tết là tiết của người lớn; thế cũng có lý, nhưng tưởng một lời biện-bác giọng đố thối, cho cũng chớ có lý gì cho đích xác. Nếu nói như thế thì sai nơi có chỗ không ?

Hiu tiết của con nit hay là của người lớn thì cũng được, nhưng đã nói như thế thì nên thêm một vài điều nữa, là ta ở giang-sơn đất tổ ta, thường giảng gió của Tạo-hóa đãi ta thì nên dùng thực phẩm ta mới hiệp, chớ thường thày các ông phong-lưu phú quý mỗi khi ăn Trung-thu, giữa tiết toàn cả đó Tàu, như là Sơn-trần hải-lạp không thiếu thực chi mà các ông bắt cổ in tri một sự rất kỳ là làm sao giữa tiết cũng phải có một đĩa bánh Trung-thu. (Trung-thu-nguyệt-binh) Thiệu vị ỳ thì nhà bếp có đơn. Dùng cho đến hết thư, còn đi nữa, không trách gì các chủ nhà đó đâu. Mọi cái bánh nôm bằng năm tay mà giá độ \$ 15, thiên một xu không bán. Thế mà chưa chắc mặt tiền mua lấy của bởi; ai muốn biết của hỏi là thế nào hãy xem số 764 Báo Trung-Bạc thì thấy.

VIỆC MỘT TRONG NƯỚC

(Nouvelles de pays) GIÀ BẠC VÀ GIÀ LỎA

Giá bạc kho nhà-nước . . 81. 00
Giá lúa, tạ 68 kil. chớ lời nhá mà Chợ-lớn (theo trả lại) : 4880 tới 4990.
N. A. M. - K. Y
Compagnie
Nguyên-văn-Van, 35 tuổi, làng Long-Hưng (Baria), chủ heo lên Saigon bán. Tuy đụn ghe dưới sông Bèn-Nghê, đánh một giặc tới sắng, không lo canh giờ chi hết. Chửng thức đầy thay mà rưng hồ lên thì bởi đi mất biệt. Trong rưng có 2800, quần áo tỉnh ra 3780 và một cái giầy thuê thân. Thời, đi có định xin giầy chửng về cuộc giầy thuê thân khác.

PILU
Remede special
Tài họ
Nên
xay
đồng
là h
N
mã
lúa,
đến
chạy
N
hàng
thi n

Đm
sẽ c
hiên
Có
có c
Sau
đến
qui v
buôn
hàng
nghĩa
Hừ
Tâi h
yppu
mà s

PILU
Remede special

福
德
藥
丸
專
治
傷
風
咳嗽
痰
喘
等
症
功效
如神
每盒
銀
錢
十
文

行
號
均
有
代
售
先
生
特
可
服

Phosphor
L

PRX: 3 ft.

Nhà máy xay lúa, nhà máy xay lúa, nhà máy xay lúa

Nếu chừ vì muốn mua một cái nhà máy xay lúa theo kim thời và lại toàn hảo, chày đặng 5-10-15-20-30-50 hay là 100 tấn cũng là hơn 100 tấn gạo trắng một ngày (24 giờ).
 Nếu chừ vì muốn bán tính giá rẻ đặng mà lập hoàn thành một cái nhà máy xay lúa, đó nhà, nền gác, rập máy, cùng chày đèn khi vận, nói tức một đờu nghĩa là chày đực.
 Nếu chừ vì muốn cách để trả tiền và thì hành cho gấp các việc của chừ vì sai khiến, thì nên đến tại hãng.

Bonnefoy & Cie

Đường d'Ormay mà suy tính và hãng này sẽ chỉ các đờu cần ích cho, hoặc đờu coi kiểu thứ (bản đồ) cùng giá tiền.
 Có nhiều giấy tờ làm bằng có rừng đã có chừ cho nhiều chỗ thành tựu rồi.
 Sau này hãng chúng ta cho chừ qui vị đặc nhà máy của chúng ta hay rằng: Chừ qui vị ở xa xuất không tiếng bễ giao thiệp buôn bán lúa gạo cũng ngoại quốc thì bằng chúng ta sẽ hết lòng mà giúp cho; nghĩa là chịu giá cả đùm cho.
 Hãng chúng tôi cho chừ qui vị hay rằng: Tai hãng có sãng Tàu-khoi (chaloupe) à vapeur mới và cũ, chừ chừ qui vị muốn mua và cách trả tiền thì xin đến tại hãng mà suy tính.

TRỊ BỆNH YÊU PHẠP (Cosécis médicaux)

Chừ vì muốn cho trong nhà có một thứ rượu mà dùng trong lúc đau rét, hoặc nóng lạnh, thì ư không đặng thì, thì hãy mua rượu Rhum mana là rượu thiên hạ rất chày đợ và lại tốt hơn các thứ rượu rượu khác.
 Hãy coi cho kỹ kẻo lầm thì giá, Mỹ tốt cho phải, cái se có đờu nhãn trắng.

ở bán trong các tiệm hàng xa

PILULES FOSTER

Spécial pour les maladies des reins et de la vessie

福德氏秘製保腎丸

人身之血每三分鐘經過腎臟一次... 腎臟為人身之生命之源... 凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

凡患腎臟衰弱者... 宜服此丸... 功效如神...
 (Pilules Foster pour les Reins)

TRẠI THỢ-MỘC CHẠM VÀ CẦN Michel NGUYỄN-HIỆP-HÒA

Tại chợ Lái-thiền, đường Abattoir
 Trại thì đờng toàn chm-lai, trác, gỗ đờng các môn theo kiểu kies thời.
 Trại thì đờng toàn chm-lai, trác, gỗ đờng các môn theo kiểu kies thời.
 Trại thì đờng toàn chm-lai, trác, gỗ đờng các môn theo kiểu kies thời.
 Trại thì đờng toàn chm-lai, trác, gỗ đờng các môn theo kiểu kies thời.

Tự-vị Pétrus Ký

Cuốn tự-vị Pétrus Ký Langsa đợc ra quốc-âm, in lần thứ nhứt đã hết lâu rồi. Bởi nhiều vị muốn mua mà không có, nên nhà-in Union in lần thứ 2: édition giúp ích cho trong xứ. Tuy giấy còn mất mệc lòng giá bán cũng không đời Cứ mỗi cuốn sáu đờng (6\$00). Mà vì nào muốn mua trả bạc trước báy giờ, lại để cho giá nhẹ hơn năm các, là trả năm đờng rưỡi thôi.
 Muốn mua cứ việc để gời ngay cho:
 M. Nguyễn-văn-Cửa
 Directeur de l'Imprimerie de l'Union, 155-157 - Rue Catinat Saigon.

BANQUE INDUSTRIELLE DE CHINE

TRUNG PHÁP THIẾT-NGHIỆP NGÂN HÀNG

ĐẠI-PHÁP NẶC DANH QUANG TY TƯ, BỒN 45 TRIỆU QUAN

Hỏi trưởng quản-ly ông André Berthelot
 -Chánh Tổng-ly: ông A. J. Bernotte
 Chánh hội sở tại Paris, số 74 đường Lazare
 Chánh hãng ngành tại Pékin (Bắc-kinh) tại Trung-quốc.

Hãng Ngân hàng
 8, quai de Belgique và 2, rue d'Adran

Tính toán các thứ số sách nhà Bán.
 Tính tiền (đó thiếu) bằng phiếu cho vay bằng bạc đờng (piastres) lời hai ly 2%.

Tính tiền (đó thiếu) bằng tiền, quan (francs) có thể trả lại bằng phiếu vay, hoặc của trả bằng các thứ tiền tại Pháp-quốc, lời hai ly rưỡi (2 1/2%).

Tính tiền gọi vào Caisse d'Epargne (Kho Tiết-kiệm) hoặc bằng tiền quan (francs) hoặc bằng bạc đờng (piastres). Về cách trả xin đến hội thãm.

Gởi tiền có định lệ, hoặc tính bằng tiền quan (francs), hoặc tính bằng bạc đờng (piastres). Về giá bạc và cách trả, xin đến thương nghị.

Trở no thế có tiền đờu (Escompte) và lãnh đờu no các giấy tờ về việc thương-mại. Sang giấy chừ no (traites), phiếu no (chè-qués), hoặc sang giấy no tại các xứ phiên-đương.

Cho hay và thì hành các việc cho nhà buôn-no (Bourse) in chung các nơi.
 Cho mượn tiền trước mà phải thế-chữn hàng hóa cùng là vãn khế.

Tổng-ly
 A. BERTHIER.

Pháp-Việt Khách-lầu (HÔTEL DE FRANCE)

Nº 153 Rue Catinat Saigon. HUỂN HUỆ KÝ, QUẢN LÝ

Kính cùng qui ông qui bà rõ, tôi là chủ tiệm ngũ Nam-hồng-Phát Saigon, nay tôi cũng làm quản-ly tiệm ngũ Pháp-việt Khách-lầu số 153-155 đường Catinat, tôi mới sửa lại cho vừa ý qui ông và qui bà, phòng rửa bát, sạch sẽ, có đường sắt, vận gỗ, nước trà và có chỗ tắm gội thông-thả, xin qui ông qui bà thừa dịp đi Saigon, ghé lại tiệm Pháp-việt Khách-lầu mà nghỉ, thì tôi sẵn lòng tiếp-rước qui ông qui bà luôn luôn.

Giá tiền phòng

Ngoại hạng	24 giờ	1\$60
Hạng nhứt	24	1 40
— nhì	24	1 20
— ba	24	1 00

Cho mượn xe hơi

M. Nguyễn-hành-Điêm « Quản-ly hãng Hậu-gian » tại Vinhlong, có sắm hai cái xe hơi còn tốt hiện Langsa « Clément Bayard và Licorne » để cho mượn.
 Giá sẽ tính nhẹ hơn hết, đặng đi. Như là : Travin, Cantho, Sadéc, Chamois, Vungkiém, và Cànhum và vãn.
 Qui khách có thừa dịp đờng cho tiện đường thì thông tin cho M. Diêm Galouet Vinhlong hoặc đờu đi cho người hay trước, người sẽ hết lòng tiếp rước và chăm tã vô cùng.
 Xin qui khách lưu tâm, giúp người đờng-bang nên việc.

HOÀI DƯƠNG BỊNH

Muốn trừ cái bệnh hoài dương thì phải lựa thứ thuốc bổ huyết bổ can mà uống mới đàng.
 Trong cái bệnh hoài dương này có nhiều cơ, một là não-cân có bệnh, hai là cốt chiếu suy khuyết.

Thường là cái việc giao cấu thì số lượng nơi não-cân, nếu não-cân hư bại thì thần trí đờu loạn-quá. Bởi vậy ai có bệnh này nên uống thuốc Pilules Pink là một vị thuốc bổ huyết bổ can mà uống mới đàng.

Thường là cái việc giao cấu thì số lượng nơi não-cân, nếu não-cân hư bại thì thần trí đờu loạn-quá. Bởi vậy ai có bệnh này nên uống thuốc Pilules Pink là một vị thuốc bổ huyết bổ can mà uống mới đàng.

Thường là cái việc giao cấu thì số lượng nơi não-cân, nếu não-cân hư bại thì thần trí đờu loạn-quá. Bởi vậy ai có bệnh này nên uống thuốc Pilules Pink là một vị thuốc bổ huyết bổ can mà uống mới đàng.

PILULES PINK

(Bổ hoàn linh đờn)

Trong các tiệm thuốc có bán, có trở tại tiệm thuốc của ông de Mari et Laurens Pharmacie Normale, Saigon.
 Mỗi hộp giá là 3 quan 50 ; 6 hộp 17 quan 50.

Nguyễn-thời-Mạnh

Trại cura và các thứ ghe tại chợ Lái-thiền đường Abattoir, xin Quới ông muốn đặt thì gời theo thương nghị hay là đến tại trại, thì tôi sẵn lòng tiếp rước. Giá rẻ.
 NGUYỄN-THỜI-MẠNH, chủ kỳ.

XA-BONG MAT-KAY

Tất bồng các thứ Xa-bong Mat-kay thật lào trong Nam) mà giá rẻ hơn

Hiệu con chim Lạc-là

HAO-VINH Công-ty

(RUE ANH) 156-158, Rue Lafayette, Saigon AGENTS EXCLUSIFS

SÔNG LẬU NHỜ RƯỢU

(Longevity grâce à une liqueur)

Hiện báy giờ bên nước Huế-kỳ có một vị đờn-chủ đã ngoài 95 tuổi mà hồi còn sức lực mạnh mẽ như người 40 tuổi, đi đờng chơi bời, ăn mới sôi sảng, cả ngày ở ngoài trời ngoài đờng coi tới-từ làm đờng chày đợ.
 Ngươi no có một người đi thăm ông, hỏi thì cho biết là đờu ông nay đờu lạc tuổi cơ mà sức lực không phai kém đờy?
 Ông qui đáp lại rằng: Có chi là đó mà hỏi, cả đờu tôi trước khi ăn cơm uống một ly thứ rượu Quina Gentiane hiệu Mazeret là một thứ rượu trường-sinh bổ tở.

Người khách nghe nói cũng có tởng mệc việc trường-sinh như ông, liền để thử và trẻ đi mệc cho đờng thì đờu ông nay đờu lạc tuổi cơ mà sức lực không phai kém đờy?
 Ông qui đáp lại rằng: Có chi là đó mà hỏi, cả đờu tôi trước khi ăn cơm uống một ly thứ rượu Quina Gentiane hiệu Mazeret là một thứ rượu trường-sinh bổ tở.

Người khách nghe nói cũng có tởng mệc việc trường-sinh như ông, liền để thử và trẻ đi mệc cho đờng thì đờu ông nay đờu lạc tuổi cơ mà sức lực không phai kém đờy?
 Ông qui đáp lại rằng: Có chi là đó mà hỏi, cả đờu tôi trước khi ăn cơm uống một ly thứ rượu Quina Gentiane hiệu Mazeret là một thứ rượu trường-sinh bổ tở.

"NAM PHONG"

MỖI TRẢNG QUẢ ĐƠN KỶ KỶ

Tron năm	4\$00
Sau tháng	2 00
Mỗi số.	0 40

CIGARETTES DIVA

Thức... Diva là...
 Mỗi một gói thuốc này đờu có ở một cái hình chụp rất khéo và rất đẹp sẽ, mà lại trong chiếc gói có ở một cái giấy Bar-tring, Đan-Prime tởng tởng hoặc một cái đờng-bỏ, hoặc một hộp khăn mouchoirs, hoặc một gói giấy lạng hay là một cây đờu vãn. Như ai đờng những giấy đờy thì hãy đem tới hãng A. E. Mazeret môn-bái số 19 đường Paul Blanchy, Saigon mà lãnh thưởng, bằng đời đờu xuất đờng không đờng, thì gời thư và mệng giấy mình đờng cho ông sẽ gời môn đờ của mình đờng đờ lập tức.

Mỗi một gói thuốc này đờu có ở một cái hình chụp rất khéo và rất đẹp sẽ, mà lại trong chiếc gói có ở một cái giấy Bar-tring, Đan-Prime tởng tởng hoặc một cái đờng-bỏ, hoặc một hộp khăn mouchoirs, hoặc một gói giấy lạng hay là một cây đờu vãn. Như ai đờng những giấy đờy thì hãy đem tới hãng A. E. Mazeret môn-bái số 19 đường Paul Blanchy, Saigon mà lãnh thưởng, bằng đời đờu xuất đờng không đờng, thì gời thư và mệng giấy mình đờng cho ông sẽ gời môn đờ của mình đờng đờ lập tức.

Mỗi một gói thuốc này đờu có ở một cái hình chụp rất khéo và rất đẹp sẽ, mà lại trong chiếc gói có ở một cái giấy Bar-tring, Đan-Prime tởng tởng hoặc một cái đờng-bỏ, hoặc một hộp khăn mouchoirs, hoặc một gói giấy lạng hay là một cây đờu vãn. Như ai đờng những giấy đờy thì hãy đem tới hãng A. E. Mazeret môn-bái số 19 đường Paul Blanchy, Saigon mà lãnh thưởng, bằng đời đờu xuất đờng không đờng, thì gời thư và mệng giấy mình đờng cho ông sẽ gời môn đờ của mình đờng đờ lập tức.

Mỗi một gói thuốc này đờu có ở một cái hình chụp rất khéo và rất đẹp sẽ, mà lại trong chiếc gói có ở một cái giấy Bar-tring, Đan-Prime tởng tởng hoặc một cái đờng-bỏ, hoặc một hộp khăn mouchoirs, hoặc một gói giấy lạng hay là một cây đờu vãn. Như ai đờng những giấy đờy thì hãy đem tới hãng A. E. Mazeret môn-bái số 19 đường Paul Blanchy, Saigon mà lãnh thưởng, bằng đời đờu xuất đờng không đờng, thì gời thư và mệng giấy mình đờng cho ông sẽ gời môn đờ của mình đờng đờ lập tức.

HA-SONG MAT-LAY DEN

Và làm rõ hơn

Hiệu con Rồng

HAO-VINH Công-ty (Hàng ANNAM) 120, rue Lefebvre, Saigon AGENTS EXCLUSIFS

SOCIÉTÉ DES TABACS DE L'INDOCHINE

(Đông-dương Yên-diệp Công-ty)

Tư-bản: 6.000.000 fr.

Chính-sở Công-ty tại PARIS

Sở-Cai-trị và công-xưởng tại HANOI

Đen-diệp-trưởng thuốc lá tại KIM-XUYỀN và VĂN-KHÉ

Hiện có những thứ sau này gọi bán trong các hiệu:

XI-GÀ. NINA.

Thuốc chữa vãn:

COQ (Con gà)

vãn vãn

Và thứ thuốc lá vãn, chiếu khách, hiệu

PAGODE (Cái chùa)

FAVORITES. MÉTROPOLES

Thuốc vãn:

Advertisement for VICHY CELESTINS featuring a bottle image and text: KHOAN CHAT THUY, VICHY, PHÁP-QUỐC-TUYỂN, VICHY GRANDE-GRILLE, VICHY HOPITAL, VICHY-ÉTAT BIỂU TÊ, PASTILLES VICHY-ÉTAT, COMPAGNIES VICHY-ÉTAT.

Paris mille six cent et. Saigon le 14. Octobre 1919

Cách làm mau té tiền

Viết thư cho hãng Annam, Hào-vinh Công-ty, 146 bis Rue Lefebvre... một hộp một trăm ve dầu Essence de menthe, hiệu Lô-tiên, tốt nhất trong cõi Đông-dương, giá là mười lăm đồng (15\$00) mà thôi.

Viết thư đi, đừng bỏ qua dịp làm mau té tiền, uống lăm, Ban đầu lòi ít sau lòi nhiều, bán buôn quen thói, làm giàu chẳng bao lâu!

Cho không! Hãy coi cho kỹ - Kể từ ngày nay một trăm người nào gửi thư đến mà mua dầu trước, hãng Annam Hào-vinh Công-ty sẽ vui lòng gửi cho không một kilo xà-bông mat-xây thiết, hiệu ngựa một sừng (La Licorne), tất nhất trong cõi Đông-dương hay là một ve dầu thơm Essence pour Lotion: Eau de Cologne, Quinine, foin coupé để làm dù một lít các thứ dầu thơm ấy, tùy thích ai muốn thứ nào cũng được!

Hãy viết thư mau đi, đừng bỏ mất cơ hội làm té tiền uống lăm.

Hãng Annam, Hào-vinh & Co 146 bis Rue Lefebvre Saigon. Kính đốn.

CORDONNERIE-CHAPELLERIE TONKINOISE GRAVURE SUR METAUX ET MARBRES

NGUYỄN-CHÍ-HÒA SAIGON - 83, rue Catinat, 83 - SAIGON

TIỆM ĐÓNG GIÀY của tôi làm theo kiểu Langlois kim thời.

Tôi làm kỹ càng và thiết tình bằng các thứ Da bèn lầy hết và tinh phải giá không đắt, chứ không phải như chỗ khác làm pha Da-xấu mà bán rẻ.

Tôi có hạn nhiều kiểu nón Casque thiết nhẹ và chặc, loại bằng Ni-zam bô Trắng và Vàng

Tôi cũng có thợ giỏi khắc Con-đầu Bằng-đồng chạm Mỏ-bia da Cam-thạch để mà.

Có sẵn Sách Mẫu (CATALÓ) đủ kiểu và các thứ màu da gửi đến cho Quý vị lựa.

BÁN-SỈ CÓ GIÁ RIÊNG. NGUYỄN-CHÍ-HÒA Kính mời.

Advertisement for ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX featuring a bottle image and text: PHẢI DÙNG THUỐC BÒ VÀ TRỊ ĐAM, THIẾT BIỆT LÀ, ELIXIR TONIQUE ANTIGLAIREUX, Của ông trưởng y GUILLE, Từ năm trước năm nay thuốc ELIXIR có chế...

Advertisement for MACHÉ, CAFFORT & CO featuring a logo and text: Có một MINH NHA MÂY CÓ QUYỀN THAY MẶT CHO NHÀ ĐỐC SÙNG VÀ LẠM XE MÁY, TẠI TRẦN ST-ÉTIENNE, Mả thối, MACHÉ, CAFFORT & CO, 60 BÀN SÙNG, THUỐC ĐAM, XE-MÁY, ĐỒNG-SỐ, VÀ CỜ NƠ-TRANG, ĐỒ CỜ MÀ MÀ GỒN...

Saigon - Imp. de l'Union L'Administrateur Gérant: NGUYỄN-VĂN-CỬA